

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001288

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-04-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Підгірна Лариса Миколаївна

2. Larysa Pidhirna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0197-8011

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія та археологія

Дата захисту: 13-06-2025

Спеціальність за освітою: Історія та археологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8539

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.19, 03.01, 03.01.09

Тема дисертації:

1. Діяльність нелегальної резидентури «Стамбульська платформа» Державного Центру УНР в екзилі (1929–1935 рр.)

2. The activities of the illegal residence 'Istanbul Platform' of the UPR Central Committee in exile in (1929-1935)

Реферат:

1. Підгірна Л. М. Діяльність нелегальної резидентури «Стамбульська платформа» Державного Центру УНР в екзилі (1929–1935 рр.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та археологія. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, 2025. У науковому дослідженні вперше цілісно проаналізовано і висвітлено передумови виникнення, політико-правові засади функціонування та особливості діяльності «Стамбульської платформи» на теренах Турецької Республіки упродовж 1929–1935 рр.; обґрунтовано статус «Стамбульської платформи» як нелегальної резидентури українських спецслужб ДЦ

УНР в екзилі, що проводила неофіційну представницьку, просвітницьку та розвідувальну діяльність, координуючи роботу розвідпунктів на підрадянських теренах України, Туркестану та Близького Сходу; складено просопографічний портрет членів «Стамбульської платформи»; досліджено причини згорання роботи «Стамбульської платформи» та припинення її діяльності у 1935 р. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше автором роботи було введено масив архівних документів ГДА СЗРУ, ЦДАГОУ – агентурні донесення агентів радянської розвідки (серед яких агент «Надія» – М. Забелло), які раніше не були опубліковані і завдяки яким була сформована цілісна картина щодо діяльності «Стамбульської платформи» та агентурної діяльності родини Забелло на користь СРСР. Вперше опрацьовано та проаналізовано переклади праць та газетних публікацій В. Мурського, які дали цілісне розуміння його діяльності як очільника нелегальної резидентури українських екзильних спецслужб ДЦ УНР. Комплексно досліджено та доведено вагомість діяльності нелегальної резидентури «Стамбульська платформа» ДЦ УНР в екзилі у 1929–1935 рр., висвітлено проукраїнську, просвітницьку та пропагандистську роботу на міжнародному рівні та намагання здобути автокефалію для ПЦУ, показано протистояння радянським спецслужбам. З'ясовано шляхи фінансування та забезпечення «Стамбульської платформи» як одного з основних факторів успішного функціонування нелегальної резидентури, а також причини згорання її роботи. Акцентовано увагу на гендерному аспекті діяльності «Стамбульської платформи» (у дисертації йдеться про діяльність М. Пчелінської, зокрема щодо налагодження контактів з іноземними дипломатами в Стамбулі, С. Мурської та К. Забелло). Практичне значення даного дослідження, безумовно, полягає у широкому застосуванні отриманих дисертанткою наукових результатів у комеморативних практиках, проукраїнській просвітницькій роботі та національно-патріотичному вихованні шкільної та студентської молоді, особового складу ЗСУ. Результати дослідження можуть бути використані в дипломатичній та науковій діяльності; під час розроблення різних освітніх програм, факультативів та посібників. Джерельна база дослідження представлена архівними матеріалами ЦДАГОУ (ф. 269 «Колекція документів «Український архів в Празі»), Галузевого державного архіву Служби зовнішньої розвідки (опрацьовано 4878 аркушів документів) і приватних архівів М. Топчибаші (4 томи). Під час написання роботи авторка послуговувалася й мемуарами колишніх співробітників радянських спецслужб, які дали можливість заповнити фактологічні пробіли. Методологічним підґрунтям роботи став широкий комплекс загальнонаукових методів (аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення, індукції, дедукції тощо) та принципів історичного пізнання, що спрямовані на об'єктивне та всебічне висвітлення фактів, подій і явищ, пов'язаних з історією українсько-турецьких відносин, зокрема, ролі українських дипломатичних представництв та громадських організацій у цьому процесі. Ключовими стали принципи історизму, критичного підходу, комплексності та системності, якими послуговувалася авторка для висвітлення об'єктивної картини тогочасної дійсності. Отже, дана дисертація представляє собою комплексне, всебічне дослідження діяльності нелегальної резидентури «Стамбульська платформа» ДЦ УНР в екзилі у 1929–1935 рр., історична спадщина якої залишається актуальною як у науковому, так і в громадсько-політичному, комеморативному аспекті. Формуючи історичну тяглість, вона представляє яскравий зразок боротьби українського народу за власну державність, яка триває й досі. Ключові слова: Державний центр УНР в екзилі, «Стамбульська платформа», українська політична еміграція, українські екзильні спецслужби, агент «Надія», Клуб «Прометей», Володимир Мурський, Марія Пчелінська, Микола Забелло, Османська імперія, Туреччина, Польща, Японія, Близький Схід.

2. Pidhirna L.M. The activities of the illegal residence 'Istanbul Platform' of the UPR Central Committee in exile in (1929-1935) – PhD research paper in manuscript. Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 032 History and Archaeology – Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskyi, 2025. The author for the first time comprehensively analyses and highlights the prerequisites for the emergence, political and legal foundations of functioning and peculiarities of the 'Istanbul Platform's' activities in the Republic of Türkiye in 1929-1935 in a scientific study; the author substantiates the status of the 'Istanbul Platform' as an illegal residence of the Ukrainian special services of the Central Government of the Ukrainian People's Republic in exile, which conducted unofficial representative, educational and intelligence activities, coordinating the work of intelligence centres in the former Soviet territories of Ukraine, Turkestan and the Middle East; the author draws up a

prosopographic portrait of the members of the 'Istanbul Platform'; the reasons for the curtailment of the 'Istanbul Platform's' work and the termination of its activities in 1935 are investigated. The scientific novelty of the research is that for the first time the author of the thesis introduced the concept of the 'Istanbul Platform' into scientific circulation, and as well as an array of archival documents of the Branch State Archives of the Foreign Intelligence Service of Ukraine, Central State Archives of Public Associations and Ukrainian Studies – agent reports of Soviet intelligence agents (including agent 'Nadiia' – M. Zabello), which had not been previously published and thanks to which a holistic picture was formed of the 'Istanbul Platform's' activities of the and the Zabello family's agent activities in favour of the USSR. For the first time, the author has studied and analysed translations of V. Murskyi's works and newspaper publications, which gave a holistic understanding of his activities as the head of the illegal residency of the Ukrainian exile special services of the Central Committee of the Ukrainian People's Republic. The author comprehensively researched and proved the significance of the activities of the illegal residence 'Istanbul Platform' of the UPR Central Committee in exile in 1929–1935, highlighted the pro-Ukrainian, educational and propaganda work at the international level and the attempts to obtain autocephaly for the OCU, and showed the confrontation with the Soviet special services. The ways of financing and supporting the 'Istanbul Platform' as one of the main factors of the successful functioning of the illegal residency, as well as the reasons for the curtailment of its work, are revealed. Attention is paid to the gender aspect of the 'Istanbul Platform's' activities (the thesis focuses on the activities of M. Pchelinska, in particular, on establishing contacts with foreign diplomats in Istanbul, S. Murska and K. Zabello. The practical impact of this research is undoubtedly in the wide application of the scientific results obtained by the researcher in commemorative practices, pro-Ukrainian educational work and national-patriotic education of school and student youth, as well as the personnel of the Armed Forces of Ukraine. The results of the study can be used in diplomatic and scientific activities; in the development of various educational programmes, electives and manuals. The source base of the research is represented by archival materials of the Central State Archives of Public Associations and Ukrainian Studies (Fond 269 'Collection of Documents 'Ukrainian Archives in Prague)'), the Branch State Archives of the Foreign Intelligence Service (4878 sheets of documents were processed) and In writing the thesis the author also used memoirs of former employees of the Soviet special services, which made it possible to fill in the factual information gaps. The methodological basis of the research was a wide range of general scientific methods (analysis, synthesis, classification, generalisation, induction, deduction, etc.) and principles of historical knowledge aimed to objectively and comprehensively cover facts, events and phenomena related to the history of Ukrainian-Turkish relations, in particular, the role of Ukrainian diplomatic missions and public organisations in this process. The key principles were historicism, critical approach, comprehensiveness and systematicity, which served to present an objective picture of the reality of the time. Thus, this thesis is a comprehensive research of the activities of the illegal residency 'Istanbul Platform' of the UPR Central Committee in exile in 1929–1935, the historical heritage of which remains relevant both in the scientific, social, political and commemorative aspects. Forming historical continuity, it represents a vivid example of the struggle of the Ukrainian people for their own statehood.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Підгірна Л. Команда чекістів-ліквідаторів. Передчасна смерть В. Мурського: невиліковна хвороба чи спецоперація ОДПУ (1935 р.). Старожитності Лукомор'я: електрон. іст. журн. Миколаїв: НДЦ «Лукомор'я»,

2024. № 6 (27). С. 133–141. URL: <http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/296>

- 2. Підгірна Л. Микола Забелло (1892–1967 рр.): персональна біографія агента ОДПУ «Надія». Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки: Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2023. Т. 40. С. 205–220. URL: <https://drive.google.com/file/d/1f8NO8rn-oimka4Rlkgd2ymUdhtQEjPik/view>
- 3. Підгірна Л. «Стамбульська платформа» УНР у 20–30-ті рр. XX ст.: пресографічний портрет. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки: Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2023. Т. 36. С. 210–226. URL: <https://drive.google.com/file/d/1hxfirzNTApri8KyE3FrAcC2czg8Sv4I3/view>
- 4. Підгірна Л. Український Стамбул: українська еміграція на берегах Босфору в контексті діяльності «Стамбульської платформи» (1929–1935). Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI. Миколаїв: Чорномор. нац. ун-т ім. П. Могили, 2025. Т. IX. С. 29–37. URL: <https://ahpsxxi.org/index.php/journal/article/view/130>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Комарніцький Олександр Борисович
2. Oleksandr Komarnitskyi

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3021-6550

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яблонський Василь Миколайович

2. Vasyl YABLONSKYI

Кваліфікація: д. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 000-0002-2998-7203

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вовчук Людмила Анатоліївна

2. Lydmila Vovchuk

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8324-5235

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Код за ЄДРПОУ: 23623471

Місцезнаходження: вул. 68 Десантників, буд. 10, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зубко Ольга Євгенівна

2. Olha Zubko

Кваліфікація: к. і. н., 09.00.12

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7052-1472

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, буд. 21, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Олійник Сергій Васильович

2. Sergii V. Oliynyk

Кваліфікація: к.ю.н., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08751177

Місцезнаходження: пл. Солом'янська, 1, Київ, 03035, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Завальнюк Олександр Михайлович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Завальнюк Олександр Михайлович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дмитрецька Любов Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна